C/2024/1574

5.3.2024 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Глобалната битка на офертите — от китайската инициатива „Нов път на коприната“ до стратегията за Global Gateway на ЕС: визията на европейското организирано гражданско общество“

(становище по собствена инициатива)

(C/2024/1574)

Докладчик: **Stefano PALMIERI**

Решение на пленарната асамблея	25.1.2023 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
	Становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секция	16.11.2023 г.
Приемане на пленарна сесия	14.12.2023 г.
Пленарна сесия №	583
Резултат от гласуването	
(„за“/„против“/„въздържал се“)	187/0/3

1. **Заключения и препоръки**

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) приветства избора на ЕС за насърчаване на принципа на отворена стратегическа автономност на Съюза, чрез който да се инвестира в разпространението на демократичните ценности, високи стандарти, добро управление и прозрачност чрез успешни инфраструктурни проекти. Ето защо Комитетът приветства стартирането на инициативата Global Gateway в края на 2021 г.

1.2. ЕИСК признава, че някои участници, *на първо място* Китай и САЩ, са реагирали по-бързо от Европейския съюз (ЕС), който отчасти плаща за слабата координация на централно равнище и за произтичащите от това трудности при насърчаването на единна и конкурентна инвестиционна политика.

1.3. Комитетът счита, че Global Gateway ще даде възможност за укрепване на икономическите и политическите връзки с държавите партньори на Съюза, като гарантира зачитането на демократичните и социалните му принципи, и същевременно ще позволи на ЕС да се конкурира ефективно в световен мащаб в областта на предоставянето на инфраструктура.

1.4. ЕИСК подчертава колко е важно инвестиционните програми на Global Gateway да са основани на оценка на въздействието. Тази оценка трябва не само да отчита важните стратегически геополитически аспекти, но и да осигури демократичното участие в инициативите за развитие в държавите партньори и да гарантира икономическата, социалната и екологичната устойчивост на проектите.

1.5. ЕИСК подчертава, че приобщаващият характер на Global Gateway би позволил на държавите — членки на ЕС, да насърчават едностранни или двустранни инфраструктурни и инвестиционни инициативи в други държави извън ЕС — които са в рамките на Global Gateway — без да се налага да бъдат подлагани на предварителна оценка на въздействието и пряк надзор от европейските институции, в случай, че не са били поискани средства от ЕС. В този контекст Комитетът изразява сериозно безпокойство относно възможността в Global Gateway да бъдат включени проекти, които не отговарят на високите стандарти за качество, като например тези, посочени в документите на Съюза, които регламентират процедурите за оценка на социалните и екологичните въздействия.

1.6. ЕИСК подчертава необходимостта компетентните европейски органи да гарантират подробна информация и пълен достъп до проектите на Global Gateway и на участниците в тях.

1.7. Комитетът предлага да се създаде единно звено за контакт в представителствата на ЕС за насърчаване на инвестициите на частния сектор и за приобщаване на всички икономически и социални участници на регионално и местно равнище.

1.8. ЕИСК подчертава продължаващата значителна липса на яснота относно естеството на инициативата „Нов път на коприната“ (Belt and Road Initiative — BRI) и критериите за включване на проектите в официалния ѝ списък. Следователно е от съществено значение Китайската народна република (КНР) да предостави точна и актуална информация за инвестиционните програми, свързани с BRI, за да се гарантира по-голяма прозрачност и яснота по отношение на тази инициатива.

1.9. Комитетът изразява съжаление относно липсата на реално участие на европейските местни участници, като например организациите на гражданското общество и социалните партньори, в целия процес на разработване, наблюдение, оценка и изпълнение на проектите, изпълнявани в рамките на BRI в ЕС. Във връзка с това ЕИСК би желал да играе по-активна роля в решаващите етапи от процеса на вземане на решения относно проектите за развитие, свързани с инициативата „Нов път на коприната“ и с Global Gateway.

1.10. ЕИСК счита, че липсата на координация между инфраструктурните програми на ЕС и на КНР е довела до несъответствия в инфраструктурите за свързаност, и подчертава риска, че инвестициите на BRI могат да застрашат собствеността върху националните стратегически инфраструктури на ЕС.

1.11. Комитетът изразява безпокойство относно липсата на координация при присъединяването на държавите членки на ЕС към BRI, рисковете за конкурентоспособността на ЕС, правата на работниците, изпирането на пари, задлъжнялостта и екологичните въпроси, свързани с китайските инвестиции в проектите на BRI.

1.12. ЕИСК счита, че е от съществено значение да се подобри координацията между институциите на ЕС и неговите държави членки спрямо BRI, за да се избегне фрагментиране на отношенията с КНР, което би навредило на Съюза като цяло. От решаващо значение е да се гарантират съвместни действия на държавите — членки на ЕС, по отношение на Китай и да се насърчава ефективната комуникация между институциите на ЕС и КНР.

1.13. Комитетът подчертава необходимостта проектите на BRI и на Global Gateway да зачитат редица принципи и цели, включително съответствието с ценностите на ЕС, и подлагане на подробни оценки на въздействието, за да се гарантира тяхната пригодност.

1.14. Според ЕИСК: **проектите, попадащи в рамките на BRI** и осъществени на територията на 27-те държави — членки на ЕС, или извън тази територия, но все пак включващи икономически участници от държавите — членки на ЕС (като бенефициери, доставчици или дарители), и **проектите на Global Gateway**, ще трябва да преминат през **оценка на икономическото, финансовото, социалното, екологичното и правното въздействие**, за да се докаже тяхната пригодност и съвместимост с ценностите на ЕС и гореупоменатите принципи и цели, посочени в параграф 5.1.1.

2. **Въведение**

2.1. През последните години разликата в инвестициите в световен мащаб между държавите с високи доходи и държавите с ниски и средни доходи се увеличи, главно поради последиците от многоаспектната *криза*, предизвикана от пандемията и руската инвазия в Украйна и неотдавнашния израелско-палестински конфликт.

2.1.1. Освен че оказва отрицателно въздействие върху глобалната свързаност, тази липса на финансиране представлява възможност за основните глобални участници да разширят своята сфера на геополитическо влияние там, където днес инфраструктурната политика представлява „ядрото“ на тази политика.

2.2. През последното десетилетие някои държави приложиха стратегия за дозиране на „меката сила“ и политическото влияние чрез мащабни инвестиционни програми, предназначени за държавите партньори: инициативата „Нов път на коприната“ (BRI), стартирана от КНР през 2013 г., „Партньорството за глобална инфраструктура и инвестиции“ (PGII) на САЩ, „Инициативата за чиста зелена енергия“ на Обединеното кралство, „Партньорството за качествена инфраструктура“ на Япония и „Икономическия коридор между Индия,Близкия изток и Европа (IMEC)“.

2.3. През декември 2021 г. Европейският съюз (ЕС) също стартира своя собствена стратегия — Global Gateway, както в подкрепа на глобалната свързаност, така и в отговор на BRI, която многократно нарушаваше единството на ЕС през последното десетилетие.

2.3.1. Поне до 2019 г. всъщност липсваше единна политика на 27-те държави — членки на ЕС, по отношение на BRI:

— **на общото виждане за тази инициатива**, с 18 държави членки на ЕС, които са подписали Меморандуми за разбирателство с Китай ([1]) без определен ред, и с 20 държави членки на ЕС, които са се присъединили към основния финансов инструмент на BRI — Азиатската банка за инфраструктурни инвестиции (АБИИ) ([2]), без това членство да е било предварително съгласувано с институциите на ЕС;

— **за последиците, които може да предизвика както по отношение на политиките за съседство** (имайте предвид ефекта от обединяването на 14 + 1 държави с 9 държави — членки на ЕС ([3]), по-специално за района на Балканите), **така и по отношение на утвърдени програми на ЕС**, като Трансевропейската транспортна мрежа TEN-T (Trans-European Transport Network).

2.4. През 2019 г. стратегията на ЕС по отношение на BRI радикално се промени. Съвместното съобщение на Европейската комисия и върховния представител по въпросите на външните работи и политиката на сигурност на тема „ЕС-Китай — стратегическа перспектива“ ([4]) бележи окончателния преход от възприемането на Китай като **„стратегически партньор“** към диференцирана рамка, в която Китай се възприема като **„партньор за сътрудничество, партньор в преговорите, икономически конкурент и системен съперник**“. Това е преломен момент в отношенията между ЕС и Китай, когато той започва да се възприема във всички отношения преди всичко като системен съперник, отдалечавайки се категорично от ролята на партньор. Определени са трите цели: i) задълбочаване на ангажимента с Китай за насърчаване на общите интереси в световен мащаб; ii) насърчаване на по-балансирани и реципрочни икономически отношения; iii) укрепване на собствените вътрешни политики и собствената промишлена база. Освен това са определени десет действия, които да се предприемат чрез интересен нов елемент, а именно **единен подход, който трябва да бъде възприет от всички 27 държави — членки на ЕС**. С този документ ЕС всъщност изисква възприетата от него политика за единен Китай (**One China Policy**) да съответства на насрещната китайска политика за единна Европа (**One Europe Policy**) без разделения в рамките на ЕС.

2.5. Тази промяна в подхода от страна на ЕС беше укрепена през двугодишния период 2020—2022 г. от последиците от кризата поради пандемията от COVID-19 (прекъсване на веригите за доставки на стоки и услуги, зависимост от доставките на стратегически продукти и т.н.), от последиците от подлата агресия на Русия срещу Украйна (енергийна зависимост, инфлация, стагнация, потоци от украински бежанци) и от поредица от политики, прилагани от КНР (контрамерките на санкциите, наложени от ЕС в областта на правата на човека, търговските мерки против единния пазар и противоречивата позиция на Китай по отношение на войната в Украйна).

2.6. Именно в този контекст ЕС, чрез заключенията на Съвета от 29 март 2022 г. — насърчи **принципа на отворената стратегическа автономност на Европейския съюз** с цел да постигне принцип, с помощта на който да се потвърди ангажиментът, поет на срещата на върха във Версай на 10 и 11 март 2022 г., за „поемане на по-голяма отговорност за сигурността на ЕС и за предприемане на по-нататъшни решителни стъпки към изграждането на европейския ни суверенитет, намаляване на неговите зависимости и разработване на нов модел на растеж и инвестиции за 2030 г.“, като постигне „собствена икономическа и финансова автономност, като същевременно запази своята отвореност, световното сътрудничество с партньори, споделящи същите принципи и конкурентоспособността си и се възползва от потенциалните ползи от тях“.

2.7. В заключенията на Съвета се посочва, че Global Gateway също би трябвало да допринесе за постигането на отворената стратегическа автономност на ЕС чрез „**насърчаване на демократичните ценности, високите стандарти, доброто управление и прозрачността“** както „**използването на еврото във финансовите потоци, свързани с развитието**“.

2.8. Въз основа на неотдавнашните геополитически събития ЕИСК, като „дом“ на европейските организации на гражданското общество, счита, че най-малкото е целесъобразно да се направи внимателна оценка както на Global Gateway, така и на BRI.

3. **Стратегията за Global Gateway на Европейския съюз**

3.1. Чрез стратегията за Global Gateway ЕС обещава да мобилизира до 300 милиарда евро инвестиции между 2021 г. и 2027 г. за подобряване на свързващите цифрови, енергийни и транспортни инфраструктури и за укрепване на системите за здравеопазване, образование и научни изследвания в целия свят.

3.2. За ЕС липсата на инвестиции в свързаността може да попречи на възстановяването от настоящата криза и на подготовката за бъдещи извънредни ситуации (*повсеместна криза*). Освен това липсата на инфраструктура ограничава икономическия потенциал на свързаността между ЕС, Азия и други региони.

([1]) Австрия, България, Хърватия, Кипър, Чехия, Естония, Гърция, Унгария, Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения.

([2]) Австрия, Белгия, Дания, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Люксембург, Малта, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Испания, Хърватия, Швеция, Кипър.

([3]) България, Хърватия, Чехия, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Румъния, Словакия, Словения и Гърция, както и: Албания, Босна и Херцеговина, Северна Македония, Черна гора, Сърбия.

([4]) JOIN(2019)5 final.

3.3. Global Gateway беше създаден с многостранната цел:

а) осигуряване на нови пазари за стоки и услуги от ЕС;

б) предлагане на подходяща алтернатива на конкурентни модели за развитие, като например BRI;

в) улесняване на постигането на целите за декарбонизация в света, които са в основата на Европейската зелена стратегия (Зелен пакт);

г) подкрепа на утвърждаването и *фактическото* разширяване на човешките и трудовите права, стандартите за сигурност, техническите и търговските стандарти на Съюза като глобални стандарти посредством засилване на амбициите на Европа за открита стратегическа автономност.

3.4. През 2022 г. инициативата „Global Gateway“ получи по-голям тласък с редица важни регионални пакети за инвестиции, свързани с нея:„Global Gateway Африка-Европа“ от февруари 2022 г., в който се обещава да се мобилизират инвестиции в размер до 150 милиарда евро (с 11 стратегически транспортни коридора за улесняване на мобилността и търговията в рамките на Африка и между Африка и Европа; действията за развитие и укрепване на регионалните и континенталните вериги за създаване на стойност с цел оптимизиране на Африканската континентална зона за свободна търговия; и изграждането на моста над река Cross на граничния контролно-пропускателен пункт Mfum-Ekok между Камерун и Нигерия, което ще подобри свързаността между Икономическата общност на западноафриканските държави и Икономическата общност на държавите от Централна Африка); инвестиционния пакет Global Gateway на стойност 10 милиарда евро за региона на АСЕАН и инициативата „Team Europe“ за устойчива свързаност, свързваща ЕС и АСЕАН.

3.4.1. През февруари 2022 г. беше обявен и допълнителен регионален инвестиционен пакет за района на Западните Балкани. ЕК обеща инвестиции в размер на 3,2 милиарда евро в подкрепа на 21 проекта в областта на транспорта, цифровите технологии, екологичната и енергийната устойчивост. Планът ще спомогне за преодоляване на различията в развитието между ЕС и региона и ще подкрепи икономическото възстановяване след пандемията ([5]).

3.5. В края на 2022 г., една година след стартирането на Global Gateway, ЕС бешезаделил над 9 милиарда евро субсидии за ключови инвестиции в Африка, Латинска Америка, Карибите и Тихоокеанския басейн. ЕС одобри и финансови гаранции в размер на допълнителни 6,05 милиарда евро в подкрепа на 40 инвестиционни програми в Африка на юг от Сахара, Латинска Америка и Азиатско-тихоокеанския регион, които се очаква да генерират над 50 милиарда евро инвестиции в ключови сектори. Освен това споразумението, подписано през май 2022 г. между ЕФУР+ и ЕИБ, гарантира покритие от 26,7 милиарда евро за държавни заеми в области като чистата енергия и екологосъобразната инфраструктура. В това отношение вече са одобрени 34 проекта за инвестиции на стойност 7,4 милиарда евро. И накрая, що се отнася до Западните Балкани и югоизточните съседни държави, ЕС и европейските финансови институции досега са мобилизирали 14 милиарда евро от общо 77 милиарда евро, планирани за периода до 2027 г. ([6])

3.6. Един от основните проекти ([7]) в рамките на Global Gateway, на който държавите — членки на ЕС, дадоха най-голям приоритет през 2023 г. и в началото на 2024 г., е създаването на двустранни партньорства с богати на ресурси държави, по-специално в Африка на юг от Сахара и в Латинска Америка и Карибите, с цел да се помогне на тези региони да насърчават инвестициите по веригите за създаване на стойност в областта на суровините от критично значение. След това държавите партньори ще получат подкрепа в развитието на регионалните вериги за създаване на стойност, диверсифицирането на техните икономики и създаването на добавена стойност на местно равнище.

3.7. *Оценка на Global Gateway*

3.7.1. ЕИСК оценява положително стартирането на Global Gateway и се надява, че тази стратегия ще допринесе за утвърждаването на открита стратегическа автономност на ЕС. Ето защо Комитетът счита, че икономическите и политическите връзки със държавите партньори ще могат да се укрепят, като се гарантира утвърждаването на демократичните и социалните му принципи и се даде възможност на ЕС да се конкурира ефективно, *на първо място* с Китай и САЩ, за предоставяне на инфраструктури на световно равнище.

3.7.2. В настоящия контекст ЕИСК счита, че Global Gateway може да поеме ролята на инструмент за политическо и икономическо стабилизиране и сигурност на държавите, които граничат непосредствено със Съюза, като укрепва европейските геополитически позиции, както по отношение на премахването на основните причини за миграцията към Европа, така и по отношение на намаляването на политическите, социалните и екологични рискове.

([5]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1362
([6]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_7656.
([7]) https://www.politico.eu/article/eu-sets-outs-projects-to-make-global-gateway-visible-on-the-ground/.

3.7.3. Въпреки че признава, че инициативата представлява възможност за подобряване на ефективността и съгласуваността на политиките на ЕС в областта на инвестициите и свързаността, ЕИСК има съмнения относно реалната възможност за мобилизиране на необходимото финансиране ([8]). Не е ясно колко от обещаните инвестиции действително ще се реализират. Почти половината от 300-те милиарда евро, които Европейската комисия възнамерява да мобилизира би трябвало да се катализират от частния сектор. През декември 2022 г., една година след официалното стартиране на инициативата, изглежда, че участието на частния сектор все още е незначително или най-малкото е на етапа на определяне на реда и условията ([9]).

3.7.4. ЕИСК счита, че инициативата Global Gateway, фокусирана основно в ограничаване на рисковете от дългов стрес за държавите партньори, изглежда предлага по-надеждна възможност за развитието на глобалните инфраструктури, отколкото други алтернативи, като например BRI. Моделът на финансиране на ЕС представлява комбинация от безвъзмездни средства, заеми при облекчени условия и гаранции, насочена към стимулиране на инвестициите в частния сектор, докато BRI се концентрира основно върху заеми. За да стане Global Gateway конкурентоспособна спрямо инвестиционните инициативи на трети страни, ЕИСК подчертава, че е важно административните процедури за отпускане на средства да станат по-достъпни и да се гарантира, че процедурите, свързани с необходимите оценки на икономическото, социалното и екологичното въздействие, се извършват своевременно, така че да се гарантира тяхната ефикасност и ефективност за участниците.

3.7.5. ЕИСК счита, че Global Gateway би трябвало да осигури по-голяма стратегическа координация между фондовете на ЕС и тези, които прилагат 27-те държави — членки на ЕС. Стратегическа координация, която досега напълно липсваше и която трябва да бъде организирана и извършвана от самия Съюз по определени стратегически цели на ЕС ([10]).

3.7.5.1. ЕИСК изразява безпокойство, че за първото заседание на Съвета на Global Gateway, проведено на 11 декември 2022 г., е била предоставена недостатъчно информация (например за състава на Съвета), както в количествено, така и в качествено отношение.

3.8. ЕИСК изразява готовност да организира периодични срещи между Съвета на Global Gateway и организациите на гражданското общество и социалните партньори, на които да се осигурява постоянен поток от информация за местните заинтересовани от инициативата страни, и да се оценява и подчертава стратегическият характер на Global Gateway.

3.8.1. ЕИСК отново подчертава, че инвестиционните програми на Global Gateway трябва да се основават на оценка на въздействието, в която да се изтъкват не само геополитически стратегически съображения, но и да се гарантира демократична ангажираност на инициативите за развитие в държавите партньори и икономическа, социална и екологична устойчивост на проектите. ЕИСК посочва, че докато за инвестиционните проекти, финансирани от ЕИБ, се гарантира, че те подлежат на оценка и мониторинг на икономическото, социалното и екологичното въздействие, по отношение на инвестиционните проекти, финансирани от други фондове на ЕС, все още има резерви, породени от липсата на яснота относно начина на оценка на въздействието, наблюдение и изпълнение на действията по всеки проект.

3.8.1.1. Допълнителни съмнения са свързани със силно приобщаващият характер на Global Gateway, който би позволил на държавите — членки на ЕС, да насърчават едностранни или двустранни инфраструктурни и инвестиционни проекти без пряк надзор от европейските институции, в случай, че не са били поискани средства от ЕС. По тази причина ЕИСК изразява безпокойство, че в инициативата могат да се окажат включени и проекти, които не са в съответствие с икономическите, социалните и екологичните стандарти на ЕС и поради това не подлежат на подходяща оценка на икономическото, социалното и екологичното въздействие.

3.8.1.2. Ето защо според ЕИСК трябва да се осигури оценка на въздействието за всеки проект, която да се извърши със зачитане на неговата демократична ангажираност и финансова устойчивост, както за ЕС, така и за съответните държави, като се гарантира приносът за:

— смекчаване на последиците от изменението на климата;

— опазване на околната среда;

— утвърждаване на човешките права и правото на труд;

— конкурентоспособността на ЕС.

3.9. ЕИСК счита, че за да се утвърди необходимата прозрачност на инициативата Global Gateway, в портала на инициативата трябва да бъдат регистрирани всички проекти, които са обозначени като Global Gateway с цялата необходима информация, както за инвестиционните проекти, включително за оценката на икономическото, социалното и екологичното им въздействие, така и за държавните и недържавните участници, участващи в проектите.

([8]) https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2023)739296.
([9]) https://foreignpolicy.com/2023/01/10/europe-china-eu-global-gateway-bri-economic-development/.
([10]) https://www.bruegel.org/blog-post/global-gateway-real-step-towards-stronger-europe-world.

3.9.1. Въпреки че приветства създаването на портала *Team Europe Partnership Portal*, свързан с инициативата Global Gateway, ЕИСК счита, че има потенциал за по-доброто му прилагане.

3.10. Комитетът счита, че институциите на ЕС и държавите членки трябва да продължат да осигуряват ефективна информация и комуникация за възможностите, които инициативата Global Gateway може да предостави на регионалните и местните държавни и недържавни участници, като гарантират, че в представителствата на ЕС ще бъде активирано единно звено за контакт и по този начин ще се улеснят инвестициите на частния сектор на ЕС и участието на всички потенциални икономически и социални, публични и частни участници.

4. **Стратегията „Инициатива за нов път на коприната“ (Belt and Road Initiative -BRI)**

4.1. От 2013 г. насам по линия на BRI близо 962 милиарда щатски долара бяха насочени за изграждане на инфраструктури (573 милиарда) и нефинансови инвестиции (389 милиарда) по целия свят ([11]).

4.2. Заявените в BRI цели включват координиране на стратегиите за развитие и укрепване на връзките между участващите страни чрез изграждане на инфраструктури, като железопътни линии, магистрали, пристанища и тръбопроводи, и насърчаване на търговията, финансовия обмен и обмена между хората. BRI включва над 200 документа за сътрудничество, подписани със 151 държави и 32 международни организации.

4.3. Чрез изграждане на инфраструктури в чужбина BRI изпълнява редица цели:

а) подкрепа на износа (17,1 % от БВП през 2022 г.) и осигуряване на усвояването на производствения излишък на Китай, който не се поема от вътрешното търсене в сектори като например на желязото и стоманата, алуминия, цимента, въглищата, стъклото и хартията;

б) осигуряване на западните региони (отдалечени от морския трафик, като Юнан и Синдзян) на по-добър достъп до средствата за комуникация и международната търговия чрез изграждане на транспортни инфраструктури в Централна Азия и Югоизточна Азия;

в) увеличаване на глобалното влияние на Китай и оспорване на доминиращата роля на институции като Световната банка и Азиатската банка за развитие чрез Азиатската банка за инфраструктурни инвестиции с цел постигане на цялостна реформа на системата;

г) като насърчава китайската търговия и инвестиции в чужбина, BRI може да представлява важен инструмент за стимулиране на ролята на китайската валута, ренминби, като международна валута;

д) изграждането на нови логистични инфраструктури може да позволи на Китай да получава част от енергийните си доставки по канали, алтернативни на маршрута през Малакския проток, през който се счита, че преминават 80 % от китайския внос на петрол.

4.4. През последните години BRI отчита забавяне, както по отношение на броя на нови проекти, така и по отношение на стойността на подписаните договори. През 2022 г. Китай е сключил 5 514 нови договора (743 по-малко спрямо 2021 г.) на стойност 130 милиарда долара (-3,3 %) ([12]). Това забавяне вероятно е свързано с фактори като по-голямата предпазливост на китайските разработчици и инвеститори по отношение на осъществимостта и икономическата възвръщаемост на инвестициите, както и по-малката готовност на държавите партньори да поемат нови дългове за финансиране на проекти, свързани с BRI.

4.4.1. Няколко държави партньори установиха строителни дефекти в инфраструктурите, финансирани в рамките на BRI, като поставиха под съмнение качеството на проектите, предвидени от инициативата ([13]). В същото време някои проекти бяха спрени или отменени поради опасения, свързани с прекомерно задлъжняване, прекалено високи цени и случаи на корупция ([14]). Освен това изпълнението на някои проекти допринесе значително за финансовата нестабилност на някои държави партньори. В Черна гора, където Китай държи 25 % от държавния дълг, дълговете, поети за финансиране на инфраструктурни проекти, свързани с BRI, често се считат за фактора, отключващ неустойчивостта на дълга на тази държава ([15]).

4.4.2. Инициативата беше предмет на критики поради липсата на прозрачност по отношение на екологичните стандарти на проектите ([16]). Освен това китайските предприятия, ангажирани с постигането им, често предпочитаха да използват китайска работна ръка (като заобикалят националното законодателство в областта на трудовото право и здравословни и безопасни условия на труд) вместо местна работна ръка, като пречат на държавите партньори да се възползват от проектите, за да наемат част от собствената си работна ръка и от трансфера на умения.

([11]) https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/.
([12]) http://fec.mofcom.gov.cn/article/fwydyl/tjsj/202302/20230203384457.shtml.
([13]) https://www.wsj.com/amp/articles/china-global-mega-projects-infrastructure-falling-apart-11674166180.
([14]) https://www.businessinsider.com/china-spends-twice-us-but-belt-road-initiative-losing-steam-2021-9?r=US&IR=T.
([15]) https://thediplomat.com/2020/09/will-montenegros-new-government-bring-a-new-china-strategy/.
([16]) https://www.iai.it/en/pubblicazioni/how-green-chinas-belt-and-road-initiative.

4.4.3. По време на третия форум за международно сътрудничество на инициативата „Нов път на коприната“, проведен през октомври 2023 г., отново беше изтъкнато, че въпреки че BRI се е развила, тя продължава да бъде от съществено значение за цялостната стратегия на КНР. През следващите години BRI ще се съсредоточи върху осем ключови цели за насърчаване на висококачествен растеж ([17]). Те включват: i) развитието на Китайско-европейския железопътен експрес; II) участие в Транскаспийския коридор; III) нови зони за търговия по инициативата BRI; iv) увеличен достъп до чуждестранни инвестиции; v) финансиране на иновативни проекти; vi) устойчиво развитие; vii) обучение, културен и научен обмен; viii) насърчаване на почтеността и укрепване на институциите на BRI.

4.4.3.1. Освен това, по време на Форума беше потвърден ангажиментът на Китай за по-голямо отваряне на пазара за чуждестранни дружества, с обещание за ново финансиране в размер на над 100 милиарда щатски долари за нововъзникващите икономики, със специален акцент върху китайските банки за развитие и фонда „Пътят на коприната“, като се набляга на сътрудничеството юг-юг като средство за укрепване на връзките с развиващия се свят, с което се уравновесява влиянието на Запада ([18]).

4.5. *Оценка на инициативата „Нов път на коприната“ (BRI)*

4.5.1. Въпреки че са изминали десет години от стартирането на BRI, ЕИСК счита, че има съществена липса на яснота за естеството на инициативата и съответно за критериите за включване на даден проект в официалния списък с проекти по тази инициатива. Ето защо ЕИСК счита, че с цел прозрачност и яснота КНР трябва да предоставя точна и актуална информация за инвестиционните програми, свързани с тази инициатива.

4.5.2. Комитетът изразява съжаление, че активирането на BRI, в рамките на ЕС, както и в държави, които са извън ЕС, но са в близост до него, доведе до липса на координация между инфраструктурните програми ЕС-Китай, което породи несъответствия в инфраструктурите за свързаност. Освен това ЕИСК подчертава, че инвестициите от BRI биха могли да отслабят собствеността върху стратегически национални инфраструктури на държавите членки на ЕС.

4.5.3. Комитетът отбелязва, че е налице пълна липса на реципрочност в икономическите отношения между ЕС и КНР в ущърб на предприятията от ЕС.

4.5.4. ЕИСК изразява силно безпокойство, че подписването на Меморандума за разбирателство от отделните държави членки на ЕС без никаква координация от страна на европейските институции би могло да отслаби единството на ЕС. Освен това Комитетът отново подчертава, че рамката за сътрудничество „14 + 1“, в която участват 9 държави членки на ЕС може да породи някои рискове за сближаването на ЕС.

4.5.5. Според ЕИСК, ако не са внимателно оценени, проектите на BRI биха могли да застрашат дългосрочната конкурентоспособност на ЕС поради принудителния трансфер на технологии към Китай.

4.5.6. Комитетът изразява безпокойство, че китайските предприятия, които инвестират в проекти на BRI на територията на ЕС не гарантират зачитането на социалните права и правата на работниците.

4.5.7. ЕИСК отбелязва, че тъй като не отговарят на финансовата нормативна уредба на ЕС, китайските инвестиции в проектите на BRI крият риск от предоставяне на възможности за изпиране на пари от страна на организирания престъпен свят.

4.5.8. Комитетът подчертава обезпокоителното явление свръхзадлъжнялост в държавите извън ЕС и произтичащата загуба на стратегически гаранции. Това се случи в държави извън ЕС като Пакистан, Таджикистан, Киргизстан, Шри Ланка, Малдивите и в държава кандидат за присъединяване към ЕС: Черна гора.

4.5.9. ЕИСК изразява безпокойство, че китайските предприятия, включени в програмите на BRI не спазват екологичните стандарти на ЕС, като продължават да финансират и осъществяват проекти, несъвместими с европейския Зелен пакт.

4.5.10. Комитетът признава, че BRI не е направила друго освен да запълни мястото, което ЕС и неговите държави членки са направили грешката да оставят празно поради „подценяване“ през десетилетието 2010—2019 г. Въпреки че още през 2007 г. със стратегията за Централна Азия ЕС определи стратегическите приоритети на връзките между транспортните и енергийните мрежи, едва с BRI към тази и други области бяха насочени значителни инвестиции (Балканите, пристанищата на Средиземно море и Атлантическия океан, Африка, Югоизточна Азия и др.). В този контекст инвестициите, направени от китайските предприятия, със сигурност са подобрили инфраструктурната свързаност на тези райони и стратегически важните интермодални възли.

([17]) https://www.chinadaily.com.cn/a/202310/18/WS652f416ca31090682a5e92d2.html.
([18]) http://www.beltandroadforum.org/english/.

4.5.11. ЕИСК отбелязва, че ЕС е финансирал пряко (както в случая с моста Pelješac в Хърватия) или непряко (чрез Европейската банка за възстановяване и развитие, Европейската инвестиционна банка и Европейския инвестиционен фонд) проекти, които попадат в обхвата на BRI, без обаче да осигури необходимата координация или поне спазването на екологичните, социалните и др. стандарти ([19]).

4.5.12. ЕИСК счита, че по отношение на BRI е необходима по-добра координация между институциите на ЕС и 27-те държави членки. Не е желателно отношенията с Китай да бъдат поверени на 27 двустранни отношения или да се управляват чрез отделни меморандуми за разбирателство или рамки за сътрудничество, като 14 + 1. В този контекст съществуващото съотношение на силите между 27-те държави — членки на ЕС, дори и в крайна сметка да облагодетелства някои държави, като цяло има тенденция да благоприятства изключително Китай и да представлява системен риск за целия ЕС. Следователно от решаващо значение е да се гарантират съвместни действия на държавите — членки на ЕС, по отношение на Китай и да се насърчава ефективната комуникация между институциите на ЕС и КНР.

4.5.13. Комитетът изразява сериозна загриженост, по отношение на околната среда и безопасността, от намеренията на КНР да използва арктическия маршрут като пътят през Арктика (*North Sea Road*) на BRI, за да облекчи морските потоци, преминаващи през Малакския проток.

4.5.14. ЕИСК изразява безпокойство, че в рамките на BRI не е предвидено реално включване на местните участници (организации на гражданското общество и социални партньори) в разработването на проекти, мониторинга, оценката и изпълнението им, като по този начин се пропуска важен момент за споделяне на тези проекти с основните целеви местни участници.

5. **За обща стратегия за Global Gateway на ЕС и за инициативата „Нов път на коприната“**

5.1. Комитетът изразява надежда, че в най-кратки срокове ще се създадат условия за постигане на допълняемост между Global Gateway, BRI и PGII, което ще бъде знак за отслабване на напрежението в международните отношения.

5.1.1. ЕИСК смята, че **проектите, попадащи в рамките на BRI** и **осъществени на територията на 27-те държави — членки на ЕС, или извън нея, но все пак включващи икономически субекти от държавите членки на ЕС** (като бенефициери, доставчици или дарители), **както и проектите на Global Gateway ще трябва:**

— **да насърчават следните принципи**:

  — мира и сигурността;

  — ценностите на ЕС, залегнали в Договорите;

  — правата на човека, залегнали във Всеобщата декларация за правата на човека на ООН (1948 г.);

  — разпоредбите на Хартата на основните права на Европейския съюз ([20]);

  — спазването на основните конвенции на МОТ. КНР е ратифицирала шест от деветте основни конвенции. Остава да бъдат ратифицирани конвенциите за: Свобода на сдружаването и защита на правото на организиране, 1948 г. (№ 87), Право на организиране и колективно договаряне, 1949 г. (№ 98), и за рамка за насърчаване на здравословни и безопасни условия на труд, 2006 г. (№ 187);

— **да гарантира следните цели:**

  — целите за устойчиво развитие (ЦУР) на Организацията на обединените нации;

  — едновременния екологичен и цифров преход;

  — европейския стълб на социалните права;

  — стратегическата автономност на ЕС;

  — европейската собственост върху стратегическите инфраструктури и производства на ЕС;

  — конкурентоспособността на ЕС.

  — еднаквите условия на конкуренция и лоялната конкуренция;

  — борбата срещу укриването на данъци и изпирането на пари.

([19]) Европейска сметна палата, 2020 г. „Мерки на ЕС в отговор на държавната инвестиционна стратегия на Китай“. Анализ № 03.
([20]) ОВ C 326, 26.10.2012 г., стр. 391.

Въз основа на тези принципи и цели, проектите на BRI, както и тези на Global Gateway,трябва да бъдат подложени на **оценка на икономическото, финансовото, социалното, екологичното и правното въздействие**, за да се докаже тяхната пригодност и съвместимост с ценностите на ЕС и гореспоменатите принципи и цели, посочени в настоящия параграф.

5.1.1.1. Оценката на въздействието ще трябва да бъде извършена в разумни срокове:

— **за BRI: едновременно от ЕС и от държавите членки, включени в проекта BRI;**

— **за Global Gateway: от ЕС и от държавите извън ЕС, участващи в проекта Global Gateway**;

преди да се разреши активирането на такива проекти на територията на ЕС или включването на икономически субекти от ЕС (в случая на BRI) или в държави извън ЕС в случая на Global Gateway.

5.2. ЕИСК изразява готовност и отправя искане да може да организира, в рамките на кръглата маса ЕС-Китай, периодични срещи за обсъждане на BRI и Global Gateway с представители на организациите на гражданското общество и социалните партньори, като се стреми да подчертае възможностите и критичните въпроси, свързани с двете програми.

Брюксел, 14 декември 2023 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет

Oliver RÖPKE